

նայ, պատրաստ ենք յաճնարարելու մեր նամակով մեր միացեալ դաշնակցաց նաւերու նաւապետին, որ ի պարագային երբ մէկ կողմանէ մեր եւ դաշնակցաց՝ միւս կողմանէ սուլտանին միջեւ խաղաղութիւն ըլլայ, այն ատեն ըստ կարի այնպէս մ'ընեն որ յիշեալ թագաւորութիւնդ Հայոց եւ իւր ժողովուրդը այդ խաղաղութեան (=դաշնոյ) մէջ ըլլան եւ մանեն ի բարին եւ ի հանգստութիւն եւ ի պահպանութիւն յիշեալ թագաւորութեանդ :

Ուստի՝ վասն զի դեսպաններն ինքնին կ'ընեն որ պապը իրենց ինչ ընծայեց (1) երբ ընդհանուր խաչակրութիւն կարելի ըլլայ, — որ ներկայապէս անկարելի է Արեւմուտքի մէջ տիրող պատերազմներու պատճառաւ, — կ'ըսուի ինքնին դեսպաններուն, որ երբ յիշեալ խաչակրութիւնը կատարուի, կ'ընենք ինչ որ ըստ Աստուծոյն եւ ըստ մեր պատուոյն է : Եւ վասն զի մեծապատիւ Դուքսն Նանուայի Հասարակութեան մեզի հանգստութեամբ գրեց՝ ըսելով թէ գոհ պիտի ըլլայ եթէ մենք հաճինք որ ըստ կարելւոյն Հայոց թագաւորութիւնը խաղաղութեան (=դաշնոյ) մէջ մտցուի, կը պատասխանուի անոր իւր հոգատարութեան համար շնորհակալ ըլլալով, նմանապէս մեզի ալ հաճոյ է որ յիշեալ թագաւորութիւնդ մտցուի, եթէ կարելի է : (2)

(1) Խաչ սալը՝ խաչակրութեան յորդորել կամ հրաւիրել էր : (Ծնթ.Թրգմ.)

(2) Ինչպէս կերելի գրութեանս ոճէն, այս պատասխանը՝ Հայոց դեսպաններուն տուած քոյին իսկական բնագիրը չէ, այլ դիմին հրամանով գրի առնուած *սեւագրութիւն* մը, որուն առաջին մասը Հայոց դեսպաններուն՝ իսկ վերջին մասը Նանուայի (=Գեղուս) դիմին ուղարկուած պիտի ըլլան՝ երկու տարբեր քոյերու վերածուելով : Այս ենթադրութեանս ապացոյց է նաեւ պատասխանագրի սկիզբը դուռն հետեւեալ նախադասութիւնը. « Ընկալեալ. — Թէ պատասխանուի Հայոց տիկին քաղաքացւոյն Երեւելի դեսպանաց : » Եւ բուն բնագիրը չկրցայ ձեռք բերել. միայն այս քոյին տեղն իմացայ Jorga-էն (*Philippe de Mézières*, եր. 380, ծան. 5) եւ դիմեցի Վեր. հ. Մկրտիչ վ. Պատուհանին, որ ազնուաբար օրինակեց զայն Վենետիկ Դիւանարանէն եւ հայերէնի ալ քարգմանելով դրկեց ինձ : Ձեռագիրը կը գտնուի Վենետիկ Դիւանարանին ԼԳ գրքին մէջ, քոյ. 37, եւ կը կրէ առ ծանօթութիւնը. « 1369 Նվե. 11. — Հայոց քաղաքացւոյ դեսպաններուն տուած պատասխանն եւ իւր յանձնարարութիւնը դաւանակցաց նաւատուրմին նաւապետին, Սարակինաց, եւաղն : »